

Bijlage 7: Historisch schrijnwerk – fiches per pand

Historisch schrijnwerk heeft een belangrijk aandeel in de architecturale expressie van een gebouw. Vensters bepalen de gevelcompositie door hun vormen, onderverdelingen, profileringen, maar ook door de typische eigenschappen van het glaswerk: geblazen glas, spiegelglas, gekleurd glas, reliëfglas, glas-in-lood... Tegenwoordig wordt veel buitenschrijnwerk van uitstekende kwaliteit dat nog in goede staat is, vervangen door standaardmodellen met dubbel glas die de gevels ontsieren en het karakter van de binnenruimtes verarmen. De voornaamste redenen daarvoor zijn de wens om oude gebouwen aan te passen aan de comfortwensen en het streven naar onderhoudsvrije materialen. Zo dreigt een onvervangbaar deel van het erfgoed, dikwijls vervaardigd uit materialen van een uitzonderlijke kwaliteit die vandaag niet meer gemaakt worden, verloren te gaan.

Van historisch schrijnwerk in panden gelegen in een beschermd stadsgezicht of een cultuurhistorisch landschap is enkel het buitenaanzicht beschermd. Het schrijnwerk aan de interieurzijde mag in deze gevallen aangepast worden. Toch gaat de stad Leuven uit van behoud van waardevol schrijnwerk in geïnventariseerde erfgoedpanden of panden gelegen binnen een erfgoedcluster. In het geval van een waardevolle interieurafwerking zal dan ook steeds gevraagd worden het historisch binnenschrijnwerk mee in beschouwing te nemen.

Voor een stadsgezicht is het verplicht een melding te doen aan het college van burgemeester en schepenen voor *het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van buitenschrijnwerken, deuren, ramen, luiken, poorten, inclusief de al dan niet figuratieve beglazing, beslag, hang- en sluitwerk* (Onroerenderfgoedbesluit 16 mei 2014).

Het agentschap Onroerend Erfgoed maakte een 'Afwegingskader historisch schrijnwerk' op. Het is een hulpmiddel om hedendaagse comfort- en gebruikerseisen te verzoenen met het behoud van de erfgoedwaarden van historisch buitenschrijnwerk in beschermd erfgoed. Het afwegingskader kan integraal geraadpleegd worden op hun website <https://www.vlaanderen.be/nl/publicaties/detail/afwegingskader-historisch-schrijnwerk>.

Om de eigenaars en bouwheren van het Hogeschoolplein een leidraad te geven of hun pand waardevol historisch schrijnwerk bevat, welk schrijnwerk behouden dient te blijven en op welke manier het eventueel vervangen kan worden, wordt hier beneden per pand een korte schrijnwerkfiche opgemaakt, met een referentiebeeld voor toekomstige aanpassingen aan het schrijnwerk.

Het Pauscollege wordt niet opgenomen in dit overzicht, aangezien hiervoor een apart beheersplan werd opgemaakt met voorschriften en doelstellingen betreffende het schrijnwerk.

Algemeen kan gesteld worden dat het schrijnwerk zich dient in te passen in de overwegende stijlen van het Hogeschoolplein, namelijk het classicisme en neoclassicisme, met uitzondering voor het modernistische hoekpand. We gaan uit van het behoud van het nog aanwezige historische schrijnwerk en een van de opgenomen maatregelen betreft het opnieuw aanbrengen van de vensterluiken.

Hogeschoolplein 1

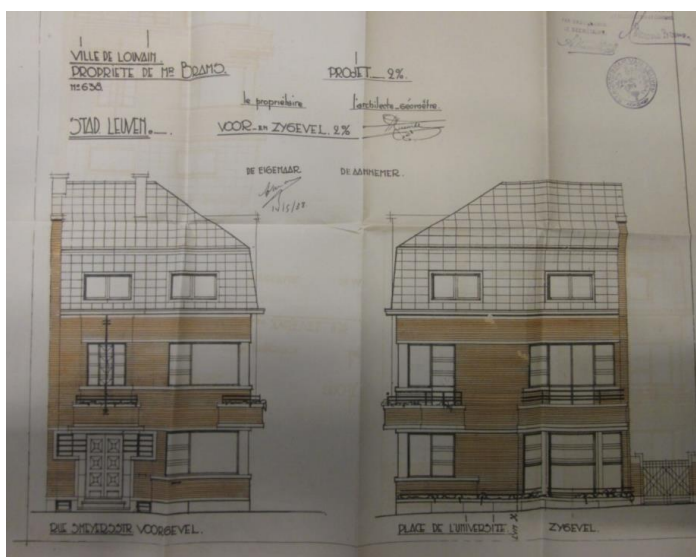
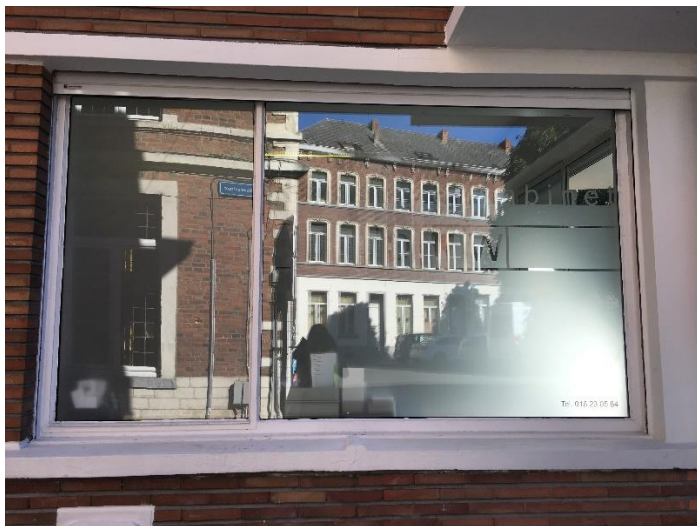
Oorspronkelijk schrijnwerk:

Stalen schrijnwerk, wit geschilderd, met fijne roedeverdeling en metalen elementen in donkere kleur.

Behouden?

Sommige onderdelen van het oorspronkelijke schrijnwerk en de beglazing bleven bewaard, namelijk dat van de deur, de zijramen van de deur, van het raam boven de deur en op de hoek en dat van het kelderraam zijn bewaard en in goede staat. Andere delen werden reeds vervangen naar historisch model of vervangen in wit hout (gelijkvloers niveau en sommige ramen op de verdieping) of in wit pvc (sommige ramen op de verdieping en de ramen in het mansardedak).

Referentie toekomstig schrijnwerk

Bij een eventuele vervanging van het schrijnwerk in dit pand, wordt het best opnieuw gekozen voor schrijnwerk in staal en fijne roedeverdeling in een lichte kleur, in plaats van hout en pvc (met uitzondering van de toegangsdeur en de kroonlijst die wel in hout behouden dienen te blijven). De correcte historisch indeling, profilering en vormgeving kan afgeleid worden van de ontwerpplannen uit 1938 van architect Leon Dierickx. Een mogelijke variant is schrijnwerk in aluminium met correcte profilering en steellook en kleurkeuze. Indien er nog oorspronkelijke schrijnwerk aanwezig

is, dient dit zoveel mogelijk behouden te blijven. De metalen relingen maken deel uit van het schrijnwerk en vormen een waardevol kenmerk van de gevel.

Hogeschoolplein 5-5A

Oorspronkelijk schrijnwerk:

Rechthoekige vensters met hardstenen dorpels.

Op het gelijkvloers niveau en op de eerste verdieping waren T-ramen aanwezig met vast bovenlicht en roedeverdeling, met op het gelijkvloers niveau luiken en op de eerste verdieping een balustrade.

Op de tweede verdieping vierkante ramen met dubbele vleugel en roedeverdeling in vier.

Oorspronkelijk was er vooraan slechts 1 dakkapel aanwezig met takelluik.

Behouden?

In 1935 kreeg de rechterhelft een nieuwe gevelordonnantie door de wijziging van drie traveeën naar twee bredere traveeën in de tweede en derde bouwlaag met brede drieledige ramen en een trapeziumvormig erker. De toegangsdeur werd gewijzigd naar garagedeur en het venster ernaast naar toegangsdeur. Het linkervenster werd verbreed naar een guillotinevenster. In 1974 terug samenvoeging: guillotineraam versmald en deur kreeg negblokomlijsting.

Dakkapellen vermoedelijk midden 20ste eeuw toegevoegd en schrijnwerk bovenbouw toen vernieuwd.

Op het gelijkvloers niveau: houten ramen. Aan de zijde van de Sint-Michielsstraat drie langwerpige vensters zonder onderverdeling, waarvan 1 werd dichtgemaakt. Aan de zijde van het Hogeschoolplein witte houten guillotineramen, houten toegangsdeuren en garagepoort. Op de verdiepingen en in de dakkapellen nieuw schrijnwerk in wit pvc.

Referentie toekomstig schrijnwerk

Het vervangen van het houten schrijnwerk op de verdiepingen door pvc-schrijnwerk, heeft geleid tot een vervlakking van de gevel. Bij een toekomstige vervanging zou dus best terug gekozen worden voor houten schrijnwerk in een lichte neutrale kleur met een correcte historische profilering en onderverdeling, zoals zichtbaar op historisch plan. Op het gelijkvloers niveau kunnen de guillotineramen behouden blijven, aangezien deze gepast zijn binnen de typerende classicistische en neoclassicistische vormgeving van het plein. Vanuit dit oogpunt kan op de verdiepingen ook gekozen worden voor houten T-ramen zonder roedeverdeling. Verder wordt gesuggereerd het gelijkvloerse niveau opnieuw van luiken te voorzien.

Hogeschoolplein 6

Oorspronkelijk schrijnwerk:

Witte, houten T-ramen met vast bovenlicht en houten luiken op het gelijkvloers niveau en op de verdieping.

Oorspronkelijk telde de gevel drie dakkapellen, twee in de uiterst linkse traveeën en een boven de voorlaatste travee aan de rechterzijde. De meest linkse dakkapel liep door tot aan het onderliggende raam en had een luik, mogelijk voor toegang tot een hijsmechanisme.

Behouden?

Het behouden schrijnwerk dateert uit de 19de-20ste-eeuwse fase van het gebouw. Bij het kelderraam zijn het oorspronkelijke schrijn- en hang- en sluitwerk van de 18de-eeuwse fase wel behouden. De houten luiken op het gelijkvloers niveau zijn niet authentiek, die van de verdieping zijn verdwenen. De 19de-eeuwse parapets op de eerste verdieping zijn in goede staat bewaard. Het schrijnwerk in de dakkapellen werd vervangen, in hout.

Referentie toekomstig schrijnwerk

Hoewel er weinig onderdelen van het 18de-eeuwse schrijnwerk nog aanwezig zijn in het pand, met uitzondering van het kelderraam, is de 19de-eeuwse typologie nog steeds goed leesbaar dankzij de witte houten T-ramen met parapets op de verdieping en met luiken op het gelijkvloers niveau. Ook de toegangsdeur dateert uit deze periode, zichtbaar op plannen van Louis Mispelter uit 1846. Aangeraden wordt om het schrijnwerk op deze manier te behouden of dit als uitgangspunt te nemen bij een eventuele toekomstige vernieuwing van het schrijnwerk.

Het glas-in-lood in het schrijnwerk dateert niet uit de 18de of 19de-eeuwse fase van het pand, maar werd eerder in de 20ste eeuw toegevoegd. Het wordt aangeraden om dit te vervangen door helder vensterglas om een minder historiserend en meer authentiek uitzicht te bekomen.

Wat betreft het schrijnwerk in de dakkapellen, kan hier best opnieuw voor een witte of een lichte neutrale kleur gekozen

worden aangezien dit het best aansluit bij de (neo-)classicistische stijl die bij de rest van het plein zal worden aangehouden.

Hogeschoolplein 7

Oorspronkelijk schrijnwerk:

Witte houten vleugelraam met houten luiken op de eerste verdieping boven de wit houten toegangsdeur.

Overig schrijnwerk niet zichtbaar;

Behouden?

Enkel de toegangstravee van het pand bevindt zich op het openbaar domein en heeft zichtbaar schrijnwerk. Deze travee werd in 2000 aangepast en vergroot tot de huidige toestand.

Referentie toekomstig schrijnwerk

Er wordt aangeraden om toekomstige ingrepen aan het schrijnwerk van het pand in harmonie met de rest van het plein uit te voeren wat betreft kleurgebruik en de ritmering van de gevel.

Standonckstraat 6

Oorspronkelijk schrijnwerk:

Het pand werd in 1964 opgetrokken naar ontwerp van Louis Mispelter. Het oorspronkelijke schrijnwerk van het pand was uitgevoerd in wit houten schrijnwerk met een meer eenvoudige roedeverdeling.

Behouden?

Het schrijnwerk werd vermoedelijk in 1996 integraal vervangen door schrijnwerk in wit pvc.

Referentie toekomstig schrijnwerk

Er wordt aangeraden om toekomstige ingrepen aan het schrijnwerk van het pand in harmonie met de rest van het plein uit te voeren wat betreft kleurgebruik en de ritmering van de gevel. Indien het schrijnwerk wordt vervangen, kan steeds geopteerd worden terug naar schrijnwerk met een meer eenvoudige roedeverdeling te gaan om zo beter aan te sluiten bij het uitzicht van de overige panden rondom het plein.

Hogeschoolplein 8

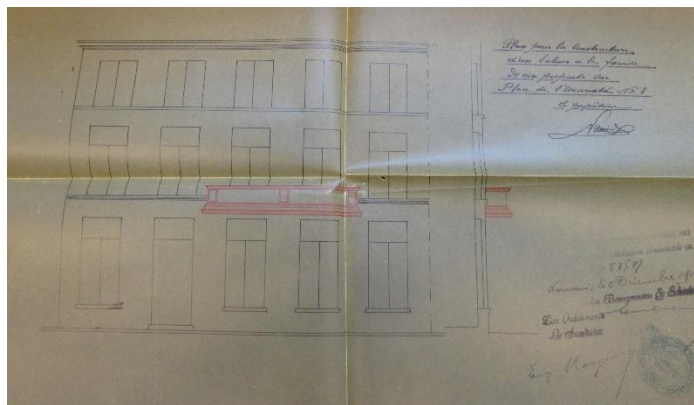
Oorspronkelijk schrijnwerk:

Op een plan uit het begin van de 20ste eeuw is zichtbaar dat de hedendaagse indeling van het schrijnwerk reeds aanwezig was, namelijk T-ramen met vast bovenlicht op het gelijkvloers niveau en de eerste verdieping en vleugelramen op de tweede verdieping. De dakkapellen zijn niet aangeduid op plan en zijn duidelijk recenter.

Behouden?

Het houten schrijnwerk dat vandaag aanwezig is, is vermoedelijk niet meer oorspronkelijk aangezien wijzigingen aan de raamopeningen van de bovenste verdieping zijn af te lezen (nummer 8). Het dateert vermoedelijk uit het begin van de 20ste eeuw, mogelijk van de 19de eeuw en sluit aan bij de neoclassicistische stijl waarin het pand opgetrokken werd. De houten luiken op het gelijkvloerse niveau zijn vandaag verdwenen. De dakkapellen zijn een recentere toevoeging in pvc.

Referentie toekomstig schrijnwerk

Om de uniformiteit van de straatwand te behouden, wordt aangeraden het schrijnwerk af te stemmen op de 19de-eeuwse periode waarin ze tot stand gekomen zijn. Voorgesteld wordt om daar waar mogelijk het houten schrijnwerk te behouden of te vernieuwen naar historisch model - met historische indeling en profilering - en de ramen op het gelijkvloers niveau opnieuw te voorzien van houten luiken. Het glas-in-lood in het schrijnwerk dateert niet uit de 18de of 19de-eeuwse fase van het pand, maar werd eerder in de 20ste eeuw toegevoegd. Het wordt aangeraden om dit te vervangen door helder vensterglas om een minder historiserend en meer authentiek uitzicht te bekomen. De houten kroonlijst dient behouden en hersteld te worden of hernieuwd te worden naar historisch model in een lichte kleur. Voor het vernieuwen van de toegangsdeur, wordt de deur van de nummers 11 en 13 als model genomen. De dakkapellen dienen verwijderd of op een homogene wijze aangepast te worden.

De grotendeels blinde zijgevel aan de Standonckstraat bevat enkele muuropeningen die in verschillende bouwfases tot stand gekomen zijn en waarvan sommige gesupprimeerd kunnen worden. Het schrijnwerk zelf werd vernieuwd en er werd een recente dakkapel toegevoegd, deze dient verwijderd. Bij de vernieuwing van het schrijnwerk wordt ook hier best voor schrijnwerk naar historisch gepast model gekozen – met historische indeling en profilering - met vlak vensterglas.

Hogeschoolplein 9

Oorspronkelijk schrijnwerk

Op een plan uit het begin van de 20ste eeuw is zichtbaar dat de hedendaagse indeling van het schrijnwerk reeds aanwezig was, namelijk T-ramen met vast bovenlicht op het gelijkvloers niveau (vermoedelijk, niet zichtbaar door de gesloten luiken) en de eerste verdieping en vleugelramen op de tweede verdieping. De dakkapel is niet aangeduid op plan en is vermoedelijk recenter.

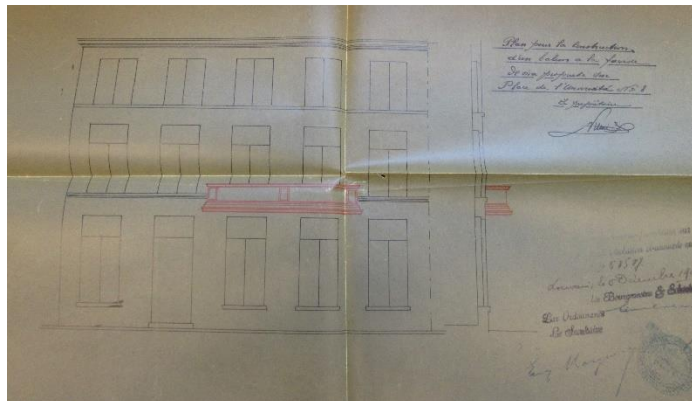
Behouden?

Het houten schrijnwerk dateert vermoedelijk uit het begin van de 20ste eeuw (mogelijk ook nog 19de eeuw) en sluit aan bij de neoclassicistische stijl waarin het pand opgetrokken werd. De houten luiken op het gelijkvloerse niveau zijn hier nog aanwezig. De dakkapel is van recentere datum, maar bevat ook houten schrijnwerk.

De toegangsdeur en de luiken op het gelijkvloers niveau werden uitgevoerd in hout en bevatten recent hang- en sluitwerk.

Boven de toegangsdeur werd een glazen luifel toegevoegd, dit is niet origineel.

Referentie toekomstig schrijnwerk

Om de uniformiteit van de straatwand te behouden, wordt aangeraden het schrijnwerk af te stemmen op de 19de-eeuwse periode waarin ze tot stand gekomen zijn. Voorgesteld wordt om daar waar mogelijk het houten schrijnwerk te behouden of te vernieuwen naar historisch model - met historische indeling en profilering. Het glas-in-lood in het schrijnwerk dateert niet uit de 18de of 19de-eeuwse fase van het pand, maar werd eerder in de 20ste eeuw toegevoegd. Het wordt aangeraden om dit te vervangen door helder vensterglas om een minder historiserend en meer authentiek uitzicht te bekomen. De houten bebordingen met het logo van een vorige handelszaak, dienen verwijderd. De houten kroonlijst dient behouden en hersteld te worden of hernieuwd te worden naar historisch model in een lichte kleur. Voor het vernieuwen van de toegangsdeur, wordt de deur van de nummers 11 en 13 als model genomen. De dakkapellen dienen verwijderd of op een homogene wijze aangepast te worden.

Hogeschoolplein 10-13

Oorspronkelijk schrijnwerk:

Oorspronkelijk vormde het nummer 10-13 een geheel, dat nadien werd onderverdeeld in verschillende delen. Het nummer 10 hoort qua gevelafwerking op dit moment bij het nummer 9. De nummers 11-12-13 vertonen meer samenhang door dezelfde gevelafwerking, toch ook met verschillen in schrijnwerk.

Registers van naar boven toe verjongende vensters, op de verhoogde begane grond rechthoekig en oorspronkelijk allemaal beluikt en in de bovenbouw gevat in een geriemde stucomlijsting met afgeronde bovenhoeken en rocaillesluitsteen. Voorts typisch neoclassicistische, vlakke deuromlijstingen in blauwe hardsteen.

Behouden?

De witte gevel van nummer 10 geeft een goed voorbeeld van het oorspronkelijk uitzicht. De raamprofielingen, de consoles, de kroonlijst en bakgoot zijn nog origineel. De ramen en deuren zijn vernieuwd in een voor het overig nog authentieke gevel.

Nummer 11, 12 en 13 hebben nog de oorspronkelijke deur, geschilderd in een verschillende kleur. Bij deze drie panden werd de kroonlijst wel vervangen, maar de consoles bleven behouden. Op het gelijkvloerse niveau zijn overal restanten van luiken aanwezig.

Het schrijnwerk van de ramen van nr 11 is volledig vervangen door pvc.

Nummer 12 bezit de oorspronkelijke vensters met op het gelijkvloerse niveau later ingebracht glas-in-lood met médaillons, voorzien van taferelen uit het dagelijkse leven. In de vensters op de verdiepingen werden metalen roeden geplaatst. De vensters van de derde bouwlaag hebben gietijzeren parapets.

Nummer 13 met oorspronkelijk schrijnwerk met later ingebracht glas-in-lood. Ook de zijgevel bevat twee ramen met oorspronkelijk schrijnwerk, de overige ramen in deze gevel bevatten metalen schrijnwerk dat op sommige plaatsen ook werd ingevuld met glas-in-lood.

Referentie toekomstig schrijnwerk

Het meest authentieke schrijnwerk bevindt zich nog in de panden nummer 12 en 13, waar het vlakke vensterglas echter vervangen werd door recent glas-in-lood. Dit schrijnwerk wordt als model genomen voor de volledige gevelwand. Het betreft witte houten T-ramen met vlak vensterglas. De authentieke deuren van nummer 11-13 zijn dienen behouden te blijven en gelden als referentie. Deze kunnen echter wel best op dezelfde manier afgewerkt worden om de symmetrie in de gevelwand te versterken. De consoles onder de bakgoot dienen behouden en voor de vervanging geldt de dakgoot met kroonlijst van nummer 10 als referentie in een lichte kleur. De houten bebordingen met het logo van een vorige handelszaak in het nummer 10, dienen verwijderd.

Gevel zijde Lakenweversstraat

Deze gevel bevat verschillende raamopeningen die in latere fases tot stand gekomen zijn. een herstel van de oorspronkelijke symmetrie is aangewezen. Dit houdt in dat verschillende raamopeningen opnieuw gedicht dienen worden. Daarnaast kan een deel van de schijnramen geopend worden, maar zonder raamverdeling zodat de idee van schijnramen duidelijk aanwezig blijft. Ook hier dienen de dakkapellen verwijderd en de kleine ramen in de achterbouw gedicht.

Hogeschoolplein 14-15

Oorspronkelijk schrijnwerk:

Oorspronkelijk bestaat het huidige nummer 14-15 uit drie verschillende bouwfases. Het meest rechtse pand, gelegen aan de 's Meiersstraat, diende als model voor de uitbreidingen, ook wat betreft het schrijnwerk.

Op het gelijkvloers niveau guillotineramen met aan de bovenzijde een verdeling in negen. De meest linkse travee, waar vandaag een toegansportaal aanwezig is en waarbij op historische afbeeldingen uit 1958 een drielicht zichtbaar is, bevat bouwsporen van een eerdere fase die doen vermoeden dat hier oorspronkelijk ook twee ramen aanwezig waren. Op de latei die hierboven zijn sporen van luiken zichtbaar.

Op de eerste verdieping T-ramen in wit hout en vlak vensterglas. Op de tweede verdieping draaiend venster in twee delen in wit hout en vlak vensterglas.

Behouden?

Op het gelijkvloers niveau zijn nog steeds guillotineramen in wit hout aanwezig, maar hier werd het vensterglas vervangen door recent geel glas-in-lood. Het vroegere grote raam met driedeling werd omgevormd tot een toegangspoort met centraal dubbele vleugel deur in hout.

Het schrijnwerk op de verdiepingen werd in het nummer 15 vervangen door schrijnwerk in wit pvc met smalle roedeverdeling met recent vensterglas in glas-in-lood.

In het nummer 14 zijn op het gelijkvloers niveau ook nog de guillotineramen in wit hout aanwezig, ook hier met recent vensterglas in glas-in-lood. De toegangsdeur werd vervangen door een deur met bovenlicht in wit pvc. De ramen op de verdiepingen bevatten nog wit houten schrijnwerk, maar werden ook voorzien van recent vensterglas in geel glas-in-lood.

De kroonlijst werd overal vernieuwd en de steigergaten gedicht.

Referentie toekomstig schrijnwerk

Om de uniformiteit van de straatwand te behouden, wordt aangeraden het schrijnwerk af te stemmen op classicistische en neo- stijl waarin ze tot stand gekomen zijn en op het schrijnwerk zoals dat zichtbaar is op de historische foto's van 1958. Voorgesteld wordt om daar waar mogelijk het houten schrijnwerk te behouden, namelijk houten ramen in een witte of een lichte neutrale kleur. Op het gelijkvloers niveau guillotineramen, op de eerste verdieping T-ramen met vast bovenlicht en op de tweede verdieping dubbele opengaande vensters. Het glas-in-lood in het schrijnwerk dateert niet uit de 18de of 19de-eeuwse fase van het pand, maar werd eerder in de 20ste eeuw toegevoegd. Het wordt aangeraden om dit te vervangen door helder vensterglas om een minder historiserend en meer authentiek uitzicht te bekomen.

Overgangszone: Sint-Michielsstraat 13

Oorspronkelijk schrijnwerk:

Vermoedelijk bevonden zich in het volledige pand houten kruisvensters zoals op het gelijkvloers niveau zichtbaar zijn, in wit hout en met houten luiken.

Behouden?

Van het historische houten schrijnwerk bleven de ramen en de toegangsdeur op het gelijkvloers niveau bewaard en de houten kroonlijst. Het schrijnwerk op de verdiepingen werd vervangen door T-ramen in pvc.

Referentie toekomstig schrijnwerk

Het oorspronkelijke houten schrijnwerk op het gelijkvloerse niveau en de houten luiken dienen behouden te blijven en bij toekomstige wijzigingen wordt aangeraden deze ramen als referentie te nemen wat betreft de profilering en onderverdeling voor de overige ramen. De kroonlijst dient behouden te blijven.

Overgangszone: Sint-Michielsstraat 15

Oorspronkelijk schrijnwerk:

Vermoedelijk witte houten T-ramen met houten luiken op het gelijkvloers niveau.

Behouden?

Het oorspronkelijk schrijnwerk werd volledig vervangen door schrijnwerk in wit pvc.

Referentie toekomstig schrijnwerk

Aangezien het pand vandaag 1 geheel vormt met het pand op het Hogeschoolplein 5 – 5A, wordt aangeraden voor het schrijnwerk aan te sluiten met de typologie van dit pand.

Dit wil zeggen dat best gekozen wordt voor houten schrijnwerk in een lichte neutrale kleur met een correcte historische profilering en onderverdeling. Verder wordt gesuggereerd het raam van het gelijkvloerse niveau opnieuw van luiken te voorzien.